

Муліна Н.І.

кандидат педагогічних наук, доцент,
кафедра іноземних мов,

Сумський державний університет,

м. Суми, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ WEB 2.0 ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ-МАГІСТРАНТІВ У КУРСІ
"АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ"

Сучасні інструменти Інтернет-технології нового покоління – Web 2.0 – допомагають викладачам організувати самостійну роботу студентів-магістрантів у курсі вивчення англійської мови на якісно новому рівні. У статті проаналізовано два основні підходи до використання технологій у навчальному процесі та зроблено спробу логічно їх поєднати. Робота обґрунтовує використання Вікіпедії в навчальних цілях як інформаційно-довідкового джерела при навчанні засобами технології, у ній наведено принципові положення щодо впровадження когнітивних інструментів при реалізації підходу "навчання разом з технологією". Автором запропонована поетапна організація навчальної діяльності з включенням інструментів технології Web 2.0 на етапі самостійної роботи студентів, надано орієнтовний перелік умінь, формуванню яких сприяє робота над англійськими проектами із залученням таких інструментів.

Ключові слова: технологія Web 2.0, освітні веб-ресурси, викладання англійської мови професійного спілкування

Современные инструменты Интернет-технологии нового поколения – Web 2.0 – помогают преподавателям организовать самостоятельную работу студентов-магистрантов в курсе изучения английского языка на качественно новом уровне. В статье проанализированы два существующих подхода к использованию технологий в учебном процессе и сделана попытка логически их объединить. В работе обосновывается использование Википедии в учебных целях в качестве информационно-справочного издания

при обучении средствами технологии, приведены принципы, на которые опираются при использовании когнитивных инструментов в реализации подхода "обучение вместе с технологией". Автором предложена поэтапная организация учебной деятельности с включением инструментов технологии Web 2.0 на этапе самостоятельной работы студентов, представлен ориентировочный перечень умений, формированию которых способствует работа над англоязычными проектами с использованием таких инструментов.

Ключевые слова: технология Web 2.0, образовательные веб-ресурсы, преподавание английского языка профессионального общения

Web 2.0 technology tools are enablers in teaching/learning process, providing new quality of student independent work in an ESP graduate course. In the paper, we analyse two main approaches to using technology in education and attempt to logically combine them. Wikipedia is offered as an informational and academic resource for implementing learning "from" technology approach. There are also listed some principles for using computer-based cognitive tools in learning "with" technology approach. The author suggests an algorithm of teaching/learning process which involves Web 2.0 technology tools for student independent work organisation and a tentative list of the skills we expect these tools to favour the development.

Key words: Web 2.0 technology, educational web-resources, teaching/learning ESP

Інформатизація освітньої галузі поступово стає об'єктивною реальністю, а інтерес до вивчення й дослідження методики використання комп'ютерних, мультимедійних, інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), створення інтегрованих систем підтримки різних форм навчання зростає. На комп'ютеризацію та інформатизацію закладів освіти виділяються державні, спонсорські кошти, гранти тощо, і суспільство очікує на підвищення якості освіти на всіх рівнях. Особливі надії покладають на вдосконалення методики навчання іноземних мов, адже сучасні ІКТ та

пов'язані з ними інструменти надають доступ до природного іншомовного середовища, якого так бракує навчанню іноземних мов в аудиторії.

Сучасні Інтернет-технології надають викладачеві іноземної мови нові інструменти для організації навчального процесу, а студенту безмежний доступ до автентичної іншомовної інформації при вивченні іноземної мови. При цьому може скластися враження, що вирішується більшість методичних проблем (мотивації студентів до навчання, забезпечення студентів актуальним навчальним матеріалом тощо). Проте виникає реальна загроза, що при непрофесійному використанні та переоцінці дидактичних можливостей таких технологій викладач втратить функцію організатора навчання, а студент "загубиться" у "павутинні" Інтернету.

Метою даної статті є аналіз загальних підходів до використання ІКТ у навчанні та визначення інструментів сучасних технологій Web 2.0 для організації самостійної роботи студентів-магістрантів з дисципліни "Англійська мова професійного спілкування".

Існує два основні підходи до використання технологій, а відповідно й ІКТ, у навчальному процесі: навчання засобами технологій і навчання разом із технологією [1]. Перший – засобами технологій, коли студенти отримують через ІКТ доступ до навчальної інформації, – представлений навчальним телебаченням, комп'ютерними програмами та більш складними системами інтегрованого навчання. Сьогодні очевидно, що аналіз ефективності навчального телебачення не є актуальним, адже із різних причин в Україні воно не працює. Проте використання комп'ютерних засобів навчання знайшло широку підтримку серед викладачів, керівників освітніх установ, батьків та громадськості завдяки забезпеченню рівного доступу до дидактичних матеріалів, доведеному покращенню результатів навчальних досягнень студентів, підвищенню їх мотивації, скороченню часу, необхідного для досягнення встановлених цілей у порівнянні з традиційною аудиторною формою роботи, а отже, підвищенню ефективності навчання в цілому. Схематично реалізація даного підходу

здійснюється через послідовність наступних кроків: 1) ознайомлення студентів із навчальною інформацією; 2) припущення, що студенти сприйняли інформацію; 3) вимагання відповіді, яка підтвердить отримання інформації студентом; 4) автоматизований зворотний зв'язок щодо адекватності відповіді. За таких умов здійснюється формування необхідних навичок і вмінь, а студент отримує знання, що визначені викладачем як цільові та є повторенням вже існуючих.

Другий підхід до використання ІКТ в освіті – навчання разом з технологією – передбачає організацію навчання на засадах конструктивістського підходу [2] та використання студентами комп'ютеризованих когнітивних інструментів. Останні створюються та впроваджуються з метою бути інтелектуальним партнером у навчанні і таким чином уможливити та сприяти розвитку критичного мислення. До них відносять бази даних, електронні таблиці, семантичні мережі, експертні системи, комунікаційні програмні засоби (наприклад, комп'ютерні програми для організації відеозв'язку та телеконференцій), мови програмування, програмні засоби створення мультимедіа та гіпермедіа, online середовище створення спільних знань (Інтернет-технології Web 2.0).

При використанні когнітивних інструментів у навчанні характер завдання має першорядне значення. Значною мірою недоліки використання комп'ютера як навчального "інструмента", згідно з першим підходом, визначаються саме зведенням його завдань до академічно традиційних, які встановлюються викладачем. Когнітивні інструменти використовуються студентами для представлення знань і вирішення проблем, які мають безпосереднє відношення до їх власного життя.

При впровадженні когнітивних інструментів у навчальний процес слід спиратися на такі принципові положення:

- когнітивні інструменти мають найбільшу ефективність при реалізації конструктивістського підходу до навчання;

- когнітивні інструменти дозволяють студентам скоріше створювати їх власні знання, ніж засвоювати знання, задалегідь сформовані іншими;
- когнітивні інструменти можуть використовуватися, щоб підтримати глибоку рефлексію для осмислення навчання;
- когнітивні інструменти мають два важливі пізнавальні ефекти, а саме: ефект від інтелектуального партнерства з технологією і когнітивний залишок, який з'являється після використання інструментів;
- когнітивні інструменти уможливають свідоме й стимулююче, а не пасивне навчання;
- студенти повинні разом з викладачем брати участь у визначенні завдань, для вирішення яких використовуються когнітивні інструменти;
- в ідеалі, завдання слід ставити в контексті реальних потреб студентів з тим, щоб результати використання когнітивних інструментів були особисто значущими для них.

Дослідженню можливостей використання технологій Web 2.0 у навчанні присвячено багато досліджень по всьому світові (Stevenson M., Liu M., Basal A., McLoughlin C., Kessler G., Сысоев П.В., Евстигнеев М.Н., Пронина О.Г., Землянська Н.В., Фоміних Н.Ю. тощо). Обрання інструментів Web 2.0 для організації самостійної роботи студентів-магістрантів при вивченні англійської мови зумовлюється, з одного боку, складністю поставлених навчальних цілей – опанування мовою у професійній сфері на рівнях B2+/C1 [3], – а з іншого боку, незначною кількістю практичних аудиторних/консультаційних занять.

Аналіз результатів досліджень і власного досвіду роботи з ІКТ дозволяє стверджувати, що систематичне використання інструментів Web 2.0 зі студентами денної форми максимально наближує навчання до змішаної форми (blended teaching/learning). Власне такою ми вважаємо форму навчання студентів-магістрантів, коли частина аудиторної роботи у співвідношенні до самостійної постійно зменшується і сьогодні складає практично 1:4.

Впровадження інструментів Web 2.0 вимагає від викладача переосмислення і перерозподілу цілей і завдань між різними формами роботи, розробки альтернативного планування (у порівнянні з традиційною формою навчання), реорганізації аудиторної роботи з максимальною концентрацією на студенті, його мотивації та покращенні його навчальних результатів. Публічність інструментів Web 2.0, їх відкритість для всіх учасників проекту цілодобово з будь-якого місця може бути використана викладачем для організації взаємодії студентів, їх самостійної та групової роботи. В той же час викладач має змогу ефективніше організувати зворотний зв'язок, відслідковуючи участь студентів, їх активність, аналізуючи проблеми, що виникають, з тим, щоб в аудиторній роботі вжити заходів щодо запобігання впливу негативних факторів.

Інструменти Web 2.0 також сприяють формуванню у студентів умінь критичного мислення через само- та взаємооцінювання. Для студентів зовнішня оцінка від рівних собі (peer assessment) є проміжною перед оцінкою від викладача і надає можливість поліпшити власну роботу. З іншого боку, практика оцінювання й аналізу роботи інших змушує студентів повертатися до власного доробку, коригувати його, звертаючи увагу на деталі, відповідність критеріям тощо.

В цілому, в освіті використовують різні інструменти та сервіси Web 2.0 (наприклад, блоги, інтелект-карти, Web-Quests, YouTube тощо). Ми спробувати поєднати у своїй роботі обидва підходи до використання технологій – навчання засобами технологій і навчання разом із технологією. Для навчання засобами Web 2.0 ми використовували авторський комп'ютеризований навчально-тренувальний модуль для організації самостійної роботи студентів над мовним матеріалом. Він створений на платформі дистанційного навчання СумДУ "Salamstein" (<http://dl.sumdu.edu.ua>) і містить віртуальні тренажери з миттєвим зворотним зв'язком та комплекс тренувальних тестів на визначення рівня засвоєння лексичного та граматичного матеріалу, соціолінгвістичної компетентності

тощо. Крім того, ми обрали Вікіпедію як засіб організації інформаційно-пошукової діяльності студентів за темою.

Вікіпедія – відкрита не комерційна online Інтернет-енциклопедія, де кожний користувач може редагувати практично будь-яку статтю. Із самої Вікіпедії відомо (на момент написання статті), що від початку заснована англійською – з січня 2001 р. – вона сьогодні містить понад 40 млн. статей 292 мовами. Англійська версія залишається найбільшою і налічує 5271862 статей та входить до п'ятірки найбільш популярних сайтів Інтернету. Щомісячно понад 500 млн відвідувачів переглядають понад 18 мld сторінок енциклопедії.

Ставлення до Вікіпедії як навчального засобу й інформаційного джерела не є однозначним. Частина науковців і викладачів ставиться до неї досить прихильно [4], констатуючи реальність використання студентами цієї цифрової технології та відзначаючи, зокрема, її демократичний підхід до створення знань [5]. Проте необхідно зважати на велику кількість застережень щодо точності й повноти викладу інформації. Вікіпедію називають сумішшю "правди, напівправди та брехні" [6]. Критики вказують на можливу недостовірність, упередженість, маніпулювання думками в дискусійних питаннях, домінування одних точок зору над іншими, через що у читачів може складатися хибне уявлення про проблеми. Проте експертна оцінка науковим журналом "Nature" у 2005 році сорока двох статей Вікіпедії та Encyclopædia Britannica виявила лише декілька неточностей в обох [7], що надає право вважати електронний ресурс прийнятним для пошукової роботи студентів.

При виборі Вікіпедії як інформаційного джерела при навчанні англійської мови студентів-магістрантів ми спиралися на останні дослідження щодо її використання різними категоріями студентів у навчальному процесі та пов'язаних з ним дослідженнях [8, 9]. В першу чергу до Вікіпедії звертаються для отримання стислої або довідкової інформації з історії питання. Її цінність вбачають у здатності пом'якшувати стан "розпачу

й розгубленості" студентів на початковому етапі роботи над проблемою, полегшувати пошук значення термінів. Їй завдячують за дружній і простий інтерфейс, простоту викладу інформації, наявність посилань та бібліографії. Отже, Вікіпедії притаманні такі риси, як актуальність, інформативність, зрозумілість і зручність. Встановлено також, що кількість звернень студентів до Вікіпедії залежить від напряму підготовки та терміну навчання: нею частіше користуються студенти інженерно-технічних спеціальностей та старших курсів.

Ми пропонували студентам-магістрантам під час аудиторних занять визначити тему, вивчення якої англійською мовою або є для них актуальним в контексті їх дослідження по спеціальності, або цікавить їх з точки зору розширення світогляду, і розпочинати роботу саме з Вікіпедії. Після закінчення проекту були проведені опитування. На сьогоднішній день, на жаль, їх результати не є репрезентативними через невелику кількість опитуваних, але наші дані здебільшого підтвердили загальні тенденції і показали наступне: 1) студенти використовували online ресурс для первинного ознайомлення з темою; 2) Вікіпедія надає інформацію у більш спрощеному вигляді, ніж інші академічні джерела; 3) Вікіпедія містить доречну й актуальну бібліографію.

Дещо відмінними виявилися наші дані щодо ставлення до надійності інформації з Вікіпедії. На відміну від досліджень у англійськомовному середовищі, де інформація даного джерела в академічному середовищі підлягає перевірці [8], наші студенти здебільшого не висловлювали жодних сумнівів щодо достовірності викладеного. І пов'язане це, на нашу думку, більшою мірою з тим, що англійськомовна Вікіпедія використовується нашими студентами не лише як довідковий ресурс із теми дослідження, але й з англійської мови. Інформація Вікіпедії англійською для них є завжди правильною з точки зору мовного оформлення.

Комунікативна англійськомовна навчальна діяльність студентів на етапі самостійної роботи організовувалася нами вже на підставі другого підходу

до використання технології – навчання разом із технологією – засобами вікі-інструментів, реалізуючи проектний підхід. Студенти користувалися сервісами вікі, які вбудовані в платформу Salamstein: дискусіями для обговорення різних аспектів роботи над проектом та вікі секціями власне для виконання текстової частини проекту. Крім зазначених, використовувалися відкриті вікі інструменти для створення презентацій за вибором студентів (prezi.com, www.slideshark.com тощо).

Дії викладача і студентів у роботі над проектом можна визначити по етапах (табл. 1).

Таблиця 1

Поетапна організація навчальної діяльності з включенням інструментів технології Web 2.0

Етап	Дії викладача	Дії студентів
Аудиторна робота під керівництвом викладача	<p>Ознайомлює студентів з метою та методикою роботи над проектом.</p> <p>Пояснює студентам систему організації самостійної роботи, знайомить їх з етапами роботи.</p> <p>Пояснює студентам, яким є очікуваний результат проектної роботи.</p> <p>Знайомить студентів з критеріями оцінки їх роботи.</p> <p>Розподіляє студентів на малі групи (3-4 особи).</p>	<p>Ставлять організаційні запитання.</p>
Аудиторна робота під керівництвом викладача	<p>Надає студентам електронні адреси ресурсів, з якими вони будуть працювати (віртуального навчального класу на платформі Salamstein та відкритого вікі-інструменту для створення презентацій за вибором студентів).</p> <p>Пояснює студентам наступне:</p> <ul style="list-style-type: none"> - правила реєстрації на визначених серверах; - як розміщувати матеріали на вікі-сторінках; - як вносити зміни в існуючий документ; - як переглядати попередні версії документу; - правила дотримання інформаційної безпеки в мережі Інтернет. 	<p>Реєструються у віртуальному навчальному класі на платформі Salamstein та серверах відкритих інструментів вікі за вибором.</p> <p>Працюють на сторінках у тестовому режимі.</p>

	<p>Пропонує студентам визначитися з темами для самостійного опрацювання.</p> <p>Організовує обговорення визначених тем, просить студентів аргументувати свій вибір.</p>	<p>Беруть участь у обговоренні запропонованих викладачем тем для самостійного опрацювання.</p> <p>Пропонують власні теми для проектної роботи, аргументують свій вибір.</p>
Самостійна робота в мережі Інтернет	<p>Здійснює моніторинг навчально-тренувальної діяльності студентів у віртуальному навчальному класі.</p> <p>Слідкує за розміщенням матеріалів на спільних вікі-сторінках груп.</p> <p>Консультує студентів у разі виникнення проблем та їх звернення за допомогою.</p>	<p>Індивідуально опрацьовують навчально-тренувальний модуль у віртуальному навчальному класі.</p> <p>У малих групах у ході дискусії в режимах online/offline обговорюють розподіл ролей та функцій між собою в роботі над проектом.</p> <p>У цих же групах визначають основні аспекти проблеми та розподіляють їх між собою.</p> <p>Використовують дискусію для обговорення нових ідей та проблем, що виникають, структури майбутньої презентації, послідовності викладу матеріалу тощо.</p> <p>Здійснюють індивідуально-пошукову діяльність інформації за темою.</p> <p>Індивідуально виконують свою частину проекту в текстовому, графічному та інших форматах.</p> <p>Розміщують свої матеріали на спільній вікі-сторінці.</p> <p>По черзі коригують спільний документ, вносять доповнення та зміни.</p>
Аудиторна робота під керівництвом викладача	<p>Контролює презентацію проектів малими групами.</p> <p>Організовує загальногрупову дискусію щодо обговорення теми кожної презентації.</p> <p>Організовує самооцінювання та взаємооцінювання презентацій.</p> <p>Організовує обговорення загальних підсумків самостійної роботи.</p> <p>Оцінює роботу кожного студента згідно з визначеними критеріями</p>	<p>Малими групами презентують свій проект в аудиторії.</p> <p>Обговорюють тему кожної окремої презентації всією групою, відповідають на запитання студентів.</p> <p>Здійснюють самооцінку своєї роботи в групі над проектом.</p> <p>Оцінюють проекти інших груп.</p> <p>Обговорюють загальні результати самостійної роботи.</p>

Ми вважаємо, що використання когнітивних інструментів технологій Web 2.0 при їх інтегруванні в навчальний процес для організації самостійної

роботи студентів над англomовними проектами сприяє формуванню низки вмінь, серед яких можна визначити наступні.

Організаційні вміння:

- розробляти чіткий план-графік виконання завдання;
- розподіляти ресурси та час по етапах виконання завдання;
- визначати ролі учасників групи – виконавців завдання.

Уміння проводити дослідження:

- визначати характер завдання і те, як слід організувати дослідження проблеми;
- ставити змістовні запитання щодо змісту, структури, аргументації тощо;
- шукати інформацію у відповідних текстових, електронних, ілюстративних джерелах;
- отримувати нову інформацію шляхом анкетувань, проведення опитування тощо;
- аналізувати та тлумачити зібрану інформацію.

Уміння опрацьовувати інформацію:

- ділити інформацію на блоки та встановлювати їх у логічній послідовності;
- визначати вид/форму представлення інформації (текст/таблиця/графіка/відео тощо) та способи їх поєднання.

Уміння робити презентацію (загальні):

- створити презентацію набутої інформації комп'ютерними засобами;
- виступити з презентацією, намагаючись утримати увагу аудиторії.

Рефлексивні вміння:

- оцінювати як результат, так і сам процес роботи.

Висновки. ІКТ є потужним засобом навчання. Їх використання в освіті не є суто технічним питанням апаратного та програмного забезпечення. Технології функціонують у соціальному навчальному середовищі при різних видах взаємодії викладачів та студентів. ІКТ забезпечують зростаючий доступ до існуючих знань – є найпотужнішим джерелом

інформації. Крім того, вони розширюють людські можливості та середовище для спілкування задля покращення навчання і сприяють створенню нових знань.

Реалізація на практиці двох підходів до використання технологій в освіті – засобами ІКТ і навчання разом з когнітивними інструментами Web 2.0 – засвідчує дієвість та ефективність обраної технології для навчання студентів-магістрантів англійської мови.

З урахуванням стрімкого розвитку ІКТ, інтелектуальних навчальних систем тощо метою подальших досліджень може бути не стільки доведення загальної ефективності, скільки вдосконалення методики використання когнітивних інструментів Web 2.0, розробка нових алгоритмів взаємодії викладача, студентів та сучасних ІКТ у вивченні/викладанні англійської мови на різних етапах навчання.

Список використаних джерел:

1. Reeves, T.C. (1998) The Impact of Media and Technology in Schools. A Research Report Prepared for The Bertelsmann Foundation. Retrieved from: <https://www.researchgate.net/publication/237429044>
2. Glasersfeld E. von (1995) A constructivist approach to teaching. In: Steffe L. P. & Gale J. (eds.) Constructivism in education. Erlbaum, Hillsdale:3–15. Retrieved from: <http://www.vonglasersfeld.com/172>
3. English for Specific Purposes (ESP) National Curriculum for Universities: Програма з англійської мови для професійного спілкування [Text] / Г. Є. Бакаєва, О.А. Борисенко, І. І. Зуєнок [та інші] / Ministry of Education and Science of Ukraine. - К. : Ленвіт, 2005. – 119 с. Retrieved from: <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/handle/123456789/324>
4. Okoli, C., Mehdi, M., Mesgari, M., Nielsen, F. & Lanamäki, A. (2014). Wikipedia in the eyes of its beholders. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*. 65(12), 2381-2403 Retrieved from:

http://orbit.dtu.dk/files/101141772/Wikipedia_Readership_JASIST_open_access_version.pdf

5. Konieczny, P. (2014). Rethinking Wikipedia for the classroom. *Contexts*, 13(1), 80-83. doi: 10.1177/1536504214522017

6. Black, Edwin (April 19, 2010) Wikipedia—The Dumbing Down of World Knowledge, History News Network Retrieved October 21, 2014. Retrieved from: <http://historynewsnetwork.org/article/125437>

7. Jim Giles (2005). Internet encyclopedias go head to head. *Nature* 438, 900-901. | doi:10.1038/438900a Available at : <http://lcead.nutes.ufrj.br/constructore/objetos/news.pdf>

8. Selwyn, N. and Gorard, S. (2016) Students' use of Wikipedia as an academic resource — patterns of use and perceptions of usefulness., *The Internet and higher education.*, Vol.28. pp. 28-34. Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.1016/j.iheduc.2015.08.004>

9. Alison J. Head, Michael B. Eisenberg (2010) How today's college students use Wikipedia for course-related research, *First Monday.*, Vol.15 (3). Retrieved from: <http://firstmonday.org/article/view/2830/2476>

Н.И. Мулина, Сумской государственный университет, Сумы, Украина.

Использование технологий Web 2.0 для организации самостоятельной работы студентов-магистрантов в курсе изучения английского языка.

N.I. Mulina, Sumy State University, Sumy, Ukraine

Blending Web 2.0 technology to enhance student independent work in an ESP graduate course.

E-mail: nataliemulina@gmail.com